

Slovenski Gospodar.

List ljudstvu v poduk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 2 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 30 kr., za četrť leta 65 kr. — Naročnina se pošilja upravništvu v tiskarni sv. Cirila, koroško ulice hřtv. 5. — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobę se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr. Rokopisni se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oglasila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, po 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Obćni zbor katol. polit. društva v Konjicah.

Ker je dandanes prepotrebno, buditi poleg verskega prepričanja in narodne zavesti tudi dinastična čutila, sklical je odbor katol. pol. društva v Konjicah svoj obćni zbor na predvečer godu naše presvetle cesarice Elizabete. V ta namen je dal društveno sobo lepo okinčati in v njej obesiti na odličnem mestu podobi Njih veličanstev cesarja in cesarice.

Kakor vselej, se je tudi v nedeljo, 18. t. m. zbralo lepo število udov iz Konjic in okolice. Prvomestnik, vč. g. nadžupnik Voh, je otvoril zborovanje ob 3. uri popoldne s pozdravom: »Hvaljen bodi Jezus Kristus!« ter povzel besedo, da je čć. zborovalce opomnil na god presvetle cesarice in na dolžnosti, ki nas do Njih vežejo. V kratkih potezah je narisal življenje naše deželne matere ter navzoče povabil, da odpošljejo do Njih prepokorno častitko z izrazom neminljive udanosti in zvestobe do presvetle hiše Habsburške. Zborovalci so temu predlogu pritrđili z velikim navdušenjem in odbornik F. Napotnik je takoj odnesel slovenski telegram na brzojavni urad.

Na to predstavi g. prvomestnik zboru državnega poslanca gosp. prof. Robića, ki je prišel z Dunaja, da poroča o svojem in svojega zadržanega tovariša, gosp. Mih. Vošnjaka, delovanju v državnem zboru. Poročilo bilo je podobno onemu na volilnem shodu v Slovenski Bistrici. Ker je »Slov. Gosp.« o tem že v številkah 42. do 44. na drobno poročal, bodi samo omenjeno, da je bilo to poročilo tudi v Konjicah sprejeto z vsestransko pohvalo. Gospodoma poslancema izreklo se je splošno priznanje in zaupanje.

Z ozirom na poročilo, katero je bil podal gosp. poslanec Robić namesto g. posl. M. Vošnjaka o Celjski gimnaziji, oglasil se je društveni knjižničar, g. odvetnik dr. Ivan Rudolf, za besedo. V jako prepričevalnem govoru je priporočal sledečo resolucijo, ki se je po kratkem razgovoru vsprejela soglasno:

Resolucija.

»Gledę na to, da je leta 1800. tačasni sodnik v Celju dr. N. Lipič dobil od vlade dovoljenje po celi Celjski kresiji zbirati denarjev, da bi se v Celju ustanovila gimnazija; gledę na to, da je do leta 1808. od vseh prebivalcev Celjske kresije nabral 30.000 gld., s katerimi se je utemeljila Celjska gimnazija; gledę na to, da je bila Celjska gimnazija od prve svoje dobe do naših dnij vedno obiskana od treh četrťink Slovencev in le od ene četrťinke Nemcev večinoma samo iz Celjske kresije, ne more katol. polit. društvo v Konjicah te gimnazije smatrati kot »nemško posest«, ampak kot skupni zavod za višje izobraževanje mladeničev vse nekdanje Celjske kresije.

Pri tem stanju pa mora ono tudi odločno zahte-

vati, da se nova slovenska gimnazija, oziroma obljubljene slovenske paralelke za okraje Celje, Šoštanj, Gornji grad, Vrankso, Laško, Brežice, Kozje, Šmarije in Konjice ustanovijo v sredi teh devet okrajev. Gledę na to, da je mesto Celje še vedno središće vseh okrajev nekdanje Celjske kresije; gledę na to, da je tam sredotočje raznih železnih in drugih cest; gledę na to, da je Celje sedež okrožnega sodišća in najvećjih oblastev na Spodnjem Štajarskem; gledę na to, da bi v vsakem drugem kraju celjskega okrožja manjkalo najpotrebnejših stanovanj za gimnazijalne učitelje in učence, kakor tudi primerne podpore revnejšim gojencem, prosi in roti kat. polit. društvo v Konjicah vse slovenske poslance, da ne odjenjajo od utemeljene terjatve, da se ustanovi slovenska gimnazija s sedežem v Celju. Za neverjetni slučaj, da bi tudi te betvice ne dosegli, pričakuje od njih, da izstopijo iz koalicije.« (Konec prih.)

Šulvereinska šola v Orehovcih?

Znano nam je, da se orehovski prerok že petnajst let trudi, da bi se v gnezdu orehovskem ustanovila šulvereinska šola. Za njegov letošnji poskus so šolske razmere pri Sv. Petru nekoliko ugodne. Tam primanjkuje potrebnih prostorov za mnogoštevilno šolsko deco. Šolska oblast je v zadregah, ker ne najde primerne poslopja, v katero bi se šola preselila, in tudi ne primerne stavišća, na katerem bi se novo šolsko poslopje sezidalo. To zadrego je izkoristil Bračko za svoje namene, češ: Če imate pri Sv. Petru preveć otrok in premalo prostora, pa vam jih jaz odvezam nekaj in zidajmo v Orehovcih novo solo, ker tu imam jaz že stavišće in opeko pripravljeno; tudi učitelj — judaž se kmalu najde!

Kakor se čuje, oziroma kakor Bračkovi privrženci pripovedujejo, je baje šolska oblast tej prerokovi nakani naklonjena. A naj bode naklonjena; v Orehovcih in sploh v našem okraju se vendar ne sme in se ne bode nikoli zidala šulvereinska šola.

Ali se naj ta nameravana šola ustanovi ali ne, za to nista samo merodajna šolska oblast in pa Bračko, nego v prvi vrsti postava in potem volja starišev šolske dece in resnična potreba za šolo. Po postavi namreć mora se nova šola le v takem kraju zidati, kjer je eno uro okrog najmanj 40 otrok, ki imajo v bližnjo šolo najmanj 4 kilometre hoda. Teh razmer pa v Orehovcih ni; kar se pa tiče starišev, prepričani smo, da ne bodo nikoli privolili v novo šulvereinsko šolo. Proti tej nameri je toliko pomislekov, da je treba o tem obširneje govoriti. Prvič: Potrebe za novo šolo ni. Kajti ako sedaj pri Sv. Petru ni dosti primernih in zdravih sob,

zaradi tega še ni treba v čisto drugem kraju nove šole staviti. Tega tudi postava ne dovoli. Šolska oblast bode že morala sama skrbeti, da se v Št. Petru šolsko poslopje razširi; ni ji treba zaradi tega te šole razdeliti. Kaj bi pa bil nasledek, ako bi se Št. Peterska šola razdelila in v Orehovcih nova šola stavila? Najprej bi to povzročilo nepotrebne dvojne stroške. Nikar ne mislite, da bode šulverein, kakor vam bo Bračko pravil, svoj denar zastonj iz rok dal. Sicer ima šulverein precej premoženja, ker ga Prusi podpirajo; a toliko ga vendar nima, da bi ga Bračku na ljubo za novo šolo daroval in da ga o svojem času ne bode z obrestni vred nazaj tirjal. Saj veste, da je »Šenk« že davno umrl. Torej na dve strani bi treba bilo plačevati, ako bi se v Orehovcih nova šola zidala. Kakšen hasek pa bi imeli mi od tega? Prav nobenega, nego le škodo. Znano je, da je iz starih časov sem, odkar se šole zidajo, šola vedno blizu cerkve. In tako je prav. Vzgoja, katero deca v šoli dobi, naj se še v cerkvi dopolni. A kje bodo orehovski šolarji svojo cerkev imeli? Mari jim bo prerok v svojem gradu kako kapelico zidal? Nadalje je po naših postavah v vsaki šoli prva in glavna stvar veronauk. A kje se pa bode katehet dobil, ki bo hotel v šulvereinski brezverski šoli podučevati? K temu se noben duhovnik ne more siliti. In če bi hotel kdo veronauk prevzeti, ali bo zastonj gazil dvakrat na teden v prerokovo vas? Tega ne more nikdo zahtevati. Tudi katehet bi torej dvojne stroške povzročil; brez kateheta in veronauka pa se šola ne more dovoliti in tudi nič ni vredna. Kako bi pa v orehovski šoli bilo z ostalim podukom? Tako, da se Bogu usmili! Dandanes se vedno tožuje, da je premalo učiteljev. Kje pa se bo našel potem učitelj, ki se bo v Orehovcih hotel naseliti? K večjemu kak pijanec in kvartač, ali pridnega učitelja orehovska šola gotovo ne bi nikoli imela. Kakoršen učitelj, takšen pa bi bil tudi poduk. Čednosti, npravnosti in pa lepega obnašanja bi se otrok ne mogel naučiti. Deca bi morala tam na samoti, kjer tudi izvan šole nima pravega nadzorstva, popolnoma zdvijati. Šola bi ne mogla biti večrazredna, kajti za več razredov bi se ne spravilo dosti otrok. Morala bi imeti samo jeden razred in v tem jednem razredu bi s časom bili vsi učenci, začetniki, mlajši in starejši, združeni. Kakšen »meškulanc« iz tega nastane, je vsakemu jasno. Vrh vsega tega pa bi bila nova šola še »šulvereinska«, to je brezbožna in nemčurska. Tako bi se v njej deci iz srca trgali najdražji svetinji, katere jim je mati v prvih nežnih letih vsadila, namreč vera in materni jezik. Stariši, ali zamorete svojo deco takej šoli izročiti? Nikdar! To vam mora prepovedovati vaša vest, vaše srce. Brez vašega privoljenja se Bračko nameni te bodo uresničili. Če se vam bode torej prerok s sladkimi besedami prilizoval, pokažite mu vrata in mu zakličite: Spravi se prerok, ti le hočeš svoj dobiček!

Cerkvene zadeve.

Prelat Fran Kosar.

(Dalje.)

»Blagor zakonskima, ki sta pohlevnega in krotkega srca oba ter potrpežljivo nosita butaro eden drugemu in si rada prizanašata, kakor Bog nam vsem prizanaša. Kakor dva angelja bota mirno in srečno skupaj živela. Ali gorje ženi, ki jezljivega in trdosrčnega moža ima! V dno pekla jo bo zaklel, hujše kakor živino bo ravnal z njo, z ženo bo hišo pometal. Gorje pa tudi možu, ki pikro, hudo, jezično ženo ima. Kakor klopotec

na vetru, bo noč in dan v hiši regljala; ne storil, ne stopil — še dihnil ji mož prav ne bo. Še angelju bi pri njej potrpežljivosti zmanjkalo«....

»Kako se pa po hišah godi, kjer gospodar in gospodinja svojih opravil ne zastopita... Ne ve ona nič, ni on tudi nič. Ona ima vse na robe v hiši in kuhinji, on vse narobe pri živini in na polju. Ne ve ona kedaj, kako in kam se katera reč spravi, kedaj se potrebuje, za kaj je dobra; ne ve on, kedaj in kako se to ali uno stori; sploh nobeno delo o pravem času storjeno ni. Če prodaja, bo goljufan, če kupuje, bo spet goljufan; z eno besedo, kakor pesen od bedastega kmeta poje: on je povsod Boštjan — goljufan«....

»Nevarna je v zakonih tudi zapravljivost. Gorje hiši, ki gospodarja igravca ima! Za nobeno delo ne bo. Raztrgani bodo otroci hodili, krvave solze bo točila nesrečna žena; vendar poprej jenjal ne bo, dokler se mu beraška palica v roke podala ne bo. Gorje hiši, ki gospodarja pijanca ima! Še soli ženi ne kupi, dokler sam po krémah dobro živi. Druge po krémah napaja, doma pa otroci od glada vriščiijo. Druga ženi ne privoščii, kakor glavo, polno skrbij in objokane oči. Že poprej zapije, kakor pridelala, in kar se na trti cveti, že več njegovo ni. Gorje hiši, ki gospodarja bahača ima! Koder hodi, se baha; s polnimi rokami denar izmetava in prilizavcem kupuje piti, dolgovi pa rastejo, kakor mah na strehi, vendar ne jenja poprej, dokler se mu ne zgodi, kar pregovor veli: bahač — berač. — Toda ženska zapravljivost večidel se moško prekosi. Gorje hiši, ki razvajeno gospodinja ima. Možu bo kuhala v oblicih krompir, sama pa na tihem od hiše prodaja in pije kofe. Gorje hiši, ki gospodinja pijanko ima! Grše reči sonce ne obsije, ko pijano žensko. Gorje hiši, ki gospodinja gizdavo in prevzetno ima! Dvakrat več bo v štacuno znosila, kakor oba prigospodarita. Na pol po gosposko se bo nosila, pa tudi po gosposko ne bo nič delala«....

Tako priljudno torej pridiguje Kosar o reči, o kateri ni lahko govoriti, zlasti težko pa še za mladega in neskušane ga duhovnika. Kosar vidi ljudem v srce in čuti sam vse potrebe ljudstva. Ni se torej čuditi, da se je ljudstva kar trlo pri njegovih pridigah: ovce so hitro spoznale glas dobrega pastirja. »Nikdo se ni mogel ustavljati njegovi besedi in ljubezni njegovi«, tako še zdaj govore v Poličanah stari ljudje.

Kosar bil je pa tudi ljubljeneec vseh otrok v župniji. Otroci so se ga držali, kakor bučelice cveta, in so prijazni in bogoljubni nauk pili iz njegovih ust. Če jih je karal, storil je Kosar to tako, da ni bilo nikdar ljubezni na kvar. Nek učenec pri molitvi ni sklenil ročice, kakor je treba, in kateket ga posvari, rekoč: »Poskusi vendar, znaš-li tudi ti tako lepo ročice skleniti kakor tvoj sosed«. To učenec — zdaj star mož — še zdaj pomni. Svaritev v ljubezni je kakor trpkí sad, kuhan v sladkorju, ohrani se dolgo časa.

Kosar bil pa je tudi vnet za časni in večni blagor drobnih svojih otrok. Nujno opominja stariši na njih dolžnosti in jim v posebnih govorih daje zlate nauke o telesni in duhovni izreji otrok. Tukaj nahajamo zdrave misli in jedernate stavke, kakor bi govorele bukve prigorovov same. Naj jih nekoliko zabiležimo.

»Nobeni stariši si šibe ne želijo, akoravno si jo mnogi po svoji nespameti in zanikernosti sami spletajo, katera jih bo enkrat tepla do belih kostij. — Kakoršna zemlja, takošno drevo. — Dokler je voda zastonj in metla tudi veliko ne velja, je snaga še vedno dober kup. Če si šestkrat na dan lice ali roke umažeš, si jih tudi šestkrat na dan zopet umij. — Drevo, katero je rastlo za vetrom, huda burja rada ulomi; ali drevesce, ki je na veternem kraju rastlo, se hrabro ustavlja tudi hudim vetrovom. — Pridna roka se tudi nesreče ne